

CMENTARZ WOJENNY

mapa turystyczna

LEGENDA

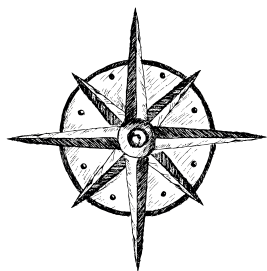
- Ogródzony teren cmentarza
- Aleje nieutwardzone
- Aleje utwardzone
- Dawna aleja główna
- Aleja zasłużonych
- Brama cmentarza
- Parking

ważne strefy

- A** Kwatery żołnierzy nieznanych
- B** Wojskowa część cmentarza – okres powojenny
- C** Kwatera żołnierska Legionistów Legionów Polskich (1917–1918)
- D** Cywilna część cmentarza – okres powojenny
- E** Mogiły wojskowe i cywilne z okresu międzywojennego
- F** Kwatera żołnierska poległych i zmarłych w latach 1917–1920
- G** Niezidentyfikowane mogiły
- H** Kwatery żołnierskie Obrońców Modlina z 1939 roku
- I** Zbiorowa mogiła żołnierzy niemieckich z II wojny światowej
- J** Wojskowa część cmentarza z okresu międzywojennego
- K** Cywilna część cmentarza z okresu międzywojennego
- L** Kwatera żołnierska 15 nieznanych Obrońców Modlina z 1939 roku
- M** Mogiły wojskowe i cywilne z różnych okresów
- N** Kwatera żołnierska poległych i zmarłych w 1920 roku

ważne punkty

1. Nieznany Obrońca Modlina z 1939 roku
2. Drewniany krzyż
3. Pomnik pochowanych na cmentarzu żołnierzy poległych i zmarłych w latach 1914–1920
4. Nagrobek żołnierzy niemieckich z I wojny światowej szturmujących Fort XVI
5. Pomnik pochowanych na cmentarzu poległych i zmarłych żołnierzy polskich 1920 i 1939 roku
6. Wylot komina wentylacyjnego
7. Najstarszy krzyż na cmentarzu
8. Pomnik upamiętniający żołnierzy niemieckich wojny 1939–1945 oraz ofiary wszystkich wojen
9. Symboliczne mauzoleum płk. Edwarda Malewicza
10. Grób płk. Edwarda Malewicza
11. Powstańcy Styczniowi

CMENTARZ WOJENNY

mapa turystyczna

Lokalna Organizacja
Turystyczna
Trzech Rzek

Mazowsze.
serce Polski

Zadanie dofinansowane ze środków
Samorządu Województwa Mazowieckiego

WAŻNE STREFY

A. KWATERY ŻOŁNIERZY NIEZNANYCH

Mogą znajdować się tu niemieckie groby z walk o twierdzę w czasie I wojny światowej.

B. WOJSKOWA CZĘŚĆ CMENTARZA – OKRES POWOJENNY

W latach 40. i 50. grzebano tu osoby tragicznie zmarłe, w tym śmiercią lotnika.

C. KWATERA ŻOŁNIERSKA LEGIONISTÓW LEGIONÓW POLSKICH (1917-1918)

To jedno z najstarszych polskich grobów. Pięciu spośród pochowanych tu legionistów pochodziło z 1. Pułku Legionów Polskich, który przybył do Modlina i Pomiechówka wiosną 1917 roku.

D. CYWILNA CZĘŚĆ CMENTARZA – OKRES POWOJENNY

Przypuszcza się, że są to najpóźniejsze nagrobki – z lat 60. Na już nieczynnym cmentarzu grzebano głównie dzieci.

E. MOGIŁY WOJSKOWE I CYWILNE Z OKRESU MIĘDZYWOJENNEGO

Znajdują się tutaj najstarsze polskie nagrobki cywilne (z 1920 roku).

F. KWATERA ŻOŁNIERSKA POLEGŁYCH I ZMARŁYCH W LATACH 1917-1920

Spoczywają tu m.in. biorący udział w wojnie polsko-bolszewickiej 1920 roku uczestnicy bitwy nad Wkrą, walk w rejonie Goławic (fort XIV Twierdzy Modlin) i Borkowa, którzy zmarli od ran lub chorób w modlińskim szpitalu.

G. NIEZIDENTYFIKOWANE MOGIŁY

Ze względu na brak opisów w źródłach historycznych, trudno wskazać z jakiego okresu i jakiej narodowości osoby są tutaj pochowane.

H. KWATERY ŻOŁNIERSKIE OBROŃCÓW MODLINA Z 1939 ROKU

Nie jest znana dokładna liczba pogrzebanych tu wojskowych. Wśród poległych spoczywa żołnierz, którego szczątki wydobyto w 2006 roku z zawaliska podziemnego przejścia do działobitni Dehna oraz żołnierze i jedna osoba cywilna ekshumowani w 2019 roku z terenu Państwowej Stoczni Modlin.

I. ZBIOROWA MOGIŁA ŻOŁNIERZY NIEMIECKICH Z II WOJNY ŚWIATOWEJ

W kwaterze pochowanych zostało aż 2581 żołnierzy. Większość to polegli i zmarli od ran w jednej z największych bitew pancernych z Armią Czerwoną na terenie Polski (sierpień-wrzesień 1944 roku pod Radzyminem i Wołominem). Kilkudziesięciu z nich to żołnierze z 1939 roku.

J. WOJSKOWA CZĘŚĆ CMENTARZA Z OKRESU MIĘDZYWOJENNEGO

W tym miejscu warte szczególnej uwagi są dwa podobne do siebie groby oficerów Centrum Wyszkożenia Broni Pancernych, których krzyże wykonano z gąsienic czołgów, a także grób 15-letniego kadeta z Korpusu Kadetów Nr 2 w Modlinie.

K. CYWILNA CZĘŚĆ CMENTARZA Z OKRESU MIĘDZYWOJENNEGO

Większość tu pochowanych to bliscy wojskowych stacjonujących w Modlinie.

L. KWATERA ŻOŁNIERSKA 15 NIEZNANYCH OBROŃCÓW MODLINA Z 1939 ROKU

W tej kwaterze, podobnie jak w pozostałych, gdzie pochowani są Obrońcy Modlina z 1939 roku, wstawiono krzyże, które swoją formą nawiązują do Krzyża Walecznych.

M. MOGIŁY WOJSKOWE I CYWILNE Z RÓŻNYCH OKRESÓW

Cmentarz przez lata przeznaczony był na pochówki dla załogi twierdzy, ich rodzin, a także pracowników cywilnych.

N. KWATERA ŻOŁNIERSKA POLEGŁYCH I ZMARŁYCH W 1920 ROKU

Kwaterna z czasu wojny polsko-bolszewickiej. Wśród zidentyfikowanych żołnierzy polskich spoczywa jedna kobieta – sanitariuszka szpitala wojskowego w Modlinie.

WAŻNE PUNKTY

1. NIEZNANY OBROŃCA MODLINA Z 1939 ROKU

Żołnierz odnaleziony prawdopodobnie podczas prac przy budowie nieistniejące już parkowej muszli koncertowej.

2. DREWNIANY KRZYŻ

Krzyż postawiono po 1920 roku, wykorzystując prawdopodobnie materiał z niemieckiego pomnika upamiętniającego poległych w czasie I wojny światowej.

3. POMNIK POCHOWANYCH NA CMENTARZU ŻOŁNIERZY POLEGŁYCH I ZMARŁYCH W LATACH 1914-1920

Pierwszy polski pomnik na cmentarzu (odsłonięty w 1929 roku), ustawiony na widocznej do dziś podstawie niemieckiego monumentu z czasów I wojny światowej (pozostałością po nim są też dwa wazon-y kwiatowe).

4. NAGROBEK ŻOŁNIERZY NIEMIECKICH Z I WOJNY ŚWIATOWEJ, SZTURMUJĄCYCH FORT XVI

Jedyny ocalały z tego okresu, ale przypuszcza się, że w jego pobliżu znajdują się też inne zbiorowe mogiły niemieckie.

5. POMNIK POCHOWANYCH NA CMENTARZU POLEGŁYCH I ZMARŁYCH ŻOŁNIERZY POLSKICH 1920 I 1939 ROKU

Zaprojektowany przez prof. Bogdana Chmielewskiego, odsłonięty w 1997 roku.

6. WYLOT KOMINA WENTYLACYJNEGO

Element systemu wentylacji tuneli kontrminerskich, tj. licznie występujących podziemi na terenie Twierdzy Modlin.

7. NAJSTARSZY KRZYŻ NA CMENTARZU

Tajemniczy krzyż prawosławny pochodzący prawdopodobnie z końca XIX wieku.

8. POMNIK UPAMIĘTNIAJĄCY ŻOŁNIERZY NIEMIECKICH WOJNY 1939-1945 ORAZ OFIARY WSZYSTKICH WOJEN

Pomnik powstał w latach 90. XX wieku w ramach polsko-niemieckiego porozumienia.

9. SYMBOLICZNE MAUZOLEUM PŁK. EDWARDA MALEWICZA

Grób pułkownika znajduje się w środkowej części alei zasłużonych, a mauzoleum stanowi jej zwieńczenie. Z przekazów wynika, że w czasie II wojny światowej Niemcy wykorzystali trumnę płk. Malewicza do pochówku oficera niemieckiego, a prochy pułkownika, za ich zgodą, polska ludność pochowała w miejscu obecnego grobu (pkt. 10).

10. GRÓB PŁK. EDWARDA MALEWICZA

Pułkownik Edward Malewicz był pierwszym komendantem Twierdzy Modlin po odzyskaniu przez Polskę niepodległości. Zasłużył się w Bitwie Warszawskiej.

11. POWSTAŃCY STYCZNIOWI

Weterani, którzy w okresie międzywojennym zostali pochowani z honorami w alei zasłużonych.

Opracowano na podstawie:

Gołqb Ryszard, *Ilustrowana Monografia Miasta Nowego Dworu Mazowieckiego z historią Twierdzy Modlin*, wydanie drugie, uzupełnione. 2006

Kalicki Jerzy, Szypuła Elżbieta, Rzetecka Ewa, *Studium historyczno-przestrzenne cmentarza wojskowego w Modlinie*. 1989